

# PRÁVA POD RUKOU!

**ryze  
avantgardní  
pravidelná  
občas  
rýpavá  
tiskovina**



## Titulek nevím, sorry jako

Úvodník ▲ Ondřej Chaloupecký

Výběr genia loci jako hlavního tématu letošního ročníku Šrámkovy Sobotky se podle mě povedl. Možná je to lidmi, možná létem, možná vším tím pivem, ale jedno je jisté – lidé se na festival vracejí rádi. Zmíněné faktory v tom určitě hrají roli, důležitý je ale právě i duch místa.

Zahrada Šrámkova domu, na které jako by se přes den zastavil čas, dostředivé Vokýnko, díky kterému čas naopak plyne někdy možná až moc rychle. Když člověk vyjde vraty ze zahrady ven, vstoupí do stínu mohutné věže kostela svaté Maří Magdaleny a zahne doleva, dojem mu může pokazit obludná trampolína vedle fary, ale vem to čert.

Po chvíli chůze pak dojde k Šolcárně, kultovnímu statku s krásnou zahradou, na které jako maják sobotecké kultury ční ořech Emila Hakla. A hned vedle spořitelna, v jejímž sále nejeden návštěvník festivalu propotil košili.

Když člověk nemá chuť procházet se jen po Sobotce, může si vyšlápnout na Humprecht, dojít na koupaliště skryté mezi stromy nebo přes údolí Plakánek až na Kost a vzít to zpátky přes Libošovice, kde mají nejmalebnější nádraží v Česku.

Možností, co dělat, je tu zkrátka hodně. A když člověka ze zahrady vyžene trapně upocený humor Michala Horáka, může si zajít za roh na Maštal na pár plzní. I to má své kouzlo.

*Autor úvodník píše během koncertu na zahradě, a přesto to tu má tak rád.*

## PROGRAM - ÚTERÝ 5/7

### 9:00 Spořitelna

Humprecht jako symbol Sobotky – přednáška Mgr. Evy Chodějovské, Ph.D., o místech, která se stávají symboly

### 11:00 Náměstí Míru

Za Konvema Na Hrob – vernisáž výstavy a povídání o nesnesitelném vedru

### 13:30 Děkanství

O Hřbitově – s Liborem Vackem o scénickém čtení Hřbitov

### 14:00 Zahrada Šrámkova domu

Brněnští básníci – pátrání po existenciálních nezabydlenostech při autorském čtení Bernardety Babákové

### 14:00 Šolcův statek

Letectvo v obrazech – vernisáž výstavy Pavla Rampíra a jeho černobílých a barevných kreseb

### 15:00 Náměstí Míru

Náměstí – scénické čtení a impresie zdánlivě všedního epicentra městského života

**16:00 Spořitelna**

S Martinem Františákem – beseda o regionu jako tématu, inspiraci a prostoru tvorby

**16:00 Šolcův statek**

(pro děti od 3 let, vstupné 60 Kč)

Stromocity aneb Stromy chtějí vyprávět – storytelling Divadla DIP o stromech plných příběhů

**19:30 Zahrada Šrámkova domu**

(vstupné 150 Kč)

ŽižKabaret aneb Slavné mordy žižkovské – lokální kabaret 3D company, Divadla Plus a Žižkovského divadla Járy Cimrmana, založený na městském folkloru

**21:30 Spořitelna**

Šumava umírající a romantická – poslech, rozhlasový přepis slavné knihy Josefa Váchala

**22:00 Schody u kostela**

Nokturno – čtení z veršů Jana Šrámka

**Pizzerie Maštal****Snídaně (7:30–10:00):**

Vesecký měšec

**Oběd (12:00–15:00):**

Frankfurtská polévka

Moravský vrabec, bramborový knedlík, zelí

Kuřecí roláda, šťouchaný brambor

Ovocné kynuté knedlíky

**Večeře (17:00–20:00):**

Hovězí vývar s vejcem

Smažený sýr, vařený brambor, tatarská omáčka

Boloňské špagety, sypané sýrem

**Vokýnko**

Tuňáková pomazánka

Rybízový koláč

**Antonín Profous na plac!\***

Jazykové okénko ▲ Antonín Profous

**Samšina** (lid. na Samšině, do Samšiny, samšinskej), ves 4 km vjv. od *Sobotky*: 1352–99 decan. Hradistensis: Samsyna, RDP. 84; 1359 Samsyna: ad pres. Johannis dc. Kule de Samssina ad E. ib., exec. pleb. de Marquarticz, LC. I, 105; 1361 ad pres. Jesconis de Samsina ad E. ib. in Sampšina, exec. pleb. in Nadslav, t. 150; 1375 ad E. in Sampssin, t. III, 44; 1390 filii Johannis Kule de Sampsin .. plebano in Samsina, LEr. XII, 108; 1392 Jan de Sampsin, RT. I, 546; 1402 Wenc. filius Jesskonis de Samssiny, vendidit plebano de Pake, RT. I, 600; 1406 Joh. Boriczka de Sampssyna, SA. V, 296; 1543 Samšinu tvrz, dv. p. s p. ..ves celú.. Dolejší Samšinu, ves celú.. v Drštěkryjích, DZ. 4(Vavr.) 181 č. 416; 1554 věnoval na tvrzi a dv. popl. Samšině, na vsích celých Samšině

větší a menší s pod. kost. v Samšině, Sedl. z DZ. 11 F 8; 1790 a 1835 Samschin, Samssina, Schal. XVI, 71 a Som. III, 121; úř. 1854 Samšín, 1904 Samšina.

Jm. Samšina — Samšova, t. ves (v. před.).

\*Následující text je v plném znění převzat z příručky *Místní jména v Čechách*.

## Fráňa undead

Pozvánka ▲ redakce

Mladý básník písíci pod pseudonymem Jan Šrámek se programově hlásí k odkazu Fráni Šrámkovi. Inspirován jazykem moderní techniky a postmoderní poetiky rozvíjí jeho odkaz v rámci žánru blízkého pastiši. Za východisko si volí Šrámkovy texty, z nichž si vypůjčuje většinou několik ikonických veršů, na které pak navazuje vlastním textem. Vzniká tak zcela originální formát, jenž izoluje věty Šrámkova díla a přiřazuje jim novou významovost. Tyto sestavy vystihující přesně podstatu a smysl Šrámkova básnického díla jsou pak pracovním námětem nového básníka. V dnešním vydání *Raportlu* přinášíme několik ukázek z jeho díla a také první část rozhovoru o Šrámkovi a současné poezii. Dnes budete mít také možnost si poslechnout verše Jana Šrámkovi živě během (nejen) autorského čtení, které proběhne zcela mimo program, a to na schodech u kostela sv. Maří Magdaleny ve 22 hodin.



## **Poezie plná života, lásky a smíchu je něco, co je stále potřeba**

První část rozhovoru s Janem Šrámkem ▲ Josef Šlerka

**Ve vaší chystané sbírce rozvíjíte Šrámkovy verše zcela novým a originálním způsobem. Proč jste si vybral právě jeho verše?**

Fráňa Šrámek je můj oblíbený básník a jeho poezie mi byla vždy blízká. Myslím si, že jeho verše jsou plné života a lásky a že jsou nadčasové.

**Jaký je podle vás význam Fráni Šrámkova pro českou literaturu?**

Fráňa Šrámek je podle mého názoru významný pro českou literaturu zejména díky tomu, že jeho tvorba byla velmi originální a zároveň předznamenávala určité směry, které se později rozvinuly. Jeho poezie byla plná života, ale zároveň také měla hluboké myšlenky a poselství.

**A jaké poselství je podle vás v jeho poezii nejsilnější?**

Poselství, které bych v jeho poezii viděl nejvýrazněji, je poselství o tom, že život je krátký a že bychom ho měli žít tak, abychom ho naplnili láskou, radostí a životem.

**Domníváte se, že Šrámkova poezie má stále ještě co říci zejména mladší generaci čtenářů?**

Myslím si, že ano. Fráňa Šrámek říká mnoho věcí, které jsou stále aktuální a které by mohly být mladším generacím inspirací. Jeho poezie je plná života, lásky a smíchu a to je něco, co je stále potřeba.

**Zájem o poezii mezi mladými čtenáři stále více opadá, čím si to vysvětlujete?**

Myslím si, že je to zejména tím, že mladí lidé jsou dnes často zahlceni technologiemi, sociálními médii a jinými věcmi, které jim neumožňují dostatečně vnímat krásu a hloubku poezie. Poezie je často také vnímána jako něco staromódního, co je třeba „překonat“. Přitom je to právě poezie, která nám může pomoci pochopit naše nejniternější pocity a přemýšlet o tom, co je v životě důležité.

**Čím si myslíte, že bychom mohli dnes mladé lidi k poezii přitáhnout? Jak pro ně udělat poezii opět atraktivní?**

Myslím si, že je to hlavně o tom, že bychom měli poezii více představovat jako něco, co je živé a současné. Poezie není nic staromódního a může být velmi dobrou cestou, jak se vyjádřit a zároveň se naučit něco nového. Poezie nás také může inspirovat k tomu, abychom si uvědomili, co je v životě důležité, a pomůže nám lépe porozumět našim vlastním pocitům a přemýšlet o nich.

**Myslíte, že v tom mohou sehrát roli i literární festivaly, jako je právě Šrámkova Sobotka?**

Určitě ano. Literární festivaly jsou skvělou příležitostí, jak se seznámit s různými autory a žánry literatury. Šrámkova Sobotka je navíc skvělým příkladem toho, že poezie může být zábavná a přitom plná myšlenek a poselství.

## Zjevování se

Raportáž ▲ Ondřej B. Vinš

Jak by řekl Jan Bílek, pondělí je první pracovní den festivalu. Rozbíhají se dílny, poetická a básnická čtení a hlavně přednášky. Jejich letošní dramaturgie je široce rozkročena mezi filosofií, literární vědou a lingvistikou, konkrétně onomastikou. Miroslav Joukl, sociolog z královéhradecké univerzity, otevřel téma své přednášky velmi pozvolně, když nejprve řešil otázku, co je vlastně filosofie. „Neboť právě filosofu náleží tento stav, diviti se,“ jak se píše v Platónovu dialogu *Theaitétos*. Jenže v tom byl první kámen úrazu. Čas vyměřený na přednášku je neúprosný a dr. Joukl se dle mého názoru až příliš zaobíral odbočkami do světové mytologie a citacemi slavných filosofů. Přednáška tak v této části připomínala spíše jakýsi amalgám.

Přednášející je rozhodně skvělý rétor a jeho energická gesta a místy lidový jazyk mu zajistily pozornost publika. Nedokážu si však představit, že bych sám jako vysokoškolský pedagog při výkladu před studenty a studentkami běžně užíval příměří typu, že pes je lepší než ženská (sic), protože tu chlap přece nemůže poslat pryč, když nemá náladu. Vážně i dnes musíme poslouchat podobné vousaté rádoby anekdoty? Je mi jasné, že mluvčí vždy uzpůsobuje svůj projev tomu, kdo ho poslouchá, ale míchat žánr přednášky a stand-up comedy mi nepřijde jako nejlepší nápad. Je to přitom škoda, protože dr. Joukl má nepochybně co říct a zejména z následné diskuze o Patočkově pojetí domova je jasné, že kdyby se ve své přednášce zaměřil například na jím zmíněný výzkum vysídlenců z černobylské uzavřené zóny, naplnilo by se téma festivalu beze zbytku. Na druhou stranu si uvědomuju, že přednáška sklidila bouřlivý potlesk. To naznačuje, že dr. Joukl měl pravdu, když říkal, že to, jak se nám on sám *zjevuje*, je v naší moci. Mně se jeho přednáška jevila velmi ambivalentně, ale například starší paní z publika, která se s námi podělila o svůj příběh o změně domova, byla dojatá a spokojená. A to i mě naplňuje radostí.

*Autor má rád Čapkovu noetickou trilogii.*



## Každý chce být dobrý člověk

Rozhovor s Lukášem Houdkem ▲ Barbora Schneidrová

### Jaké bylo vyrůstat v domě po vysídlených Němcích?

Jsem dítě z paneláku, ale obě babičky bydlely v domech po odsunutých Němcích. Vždy to bylo zahalený tajemstvím – z pohledu dítěte jsem věděl, že je dům po nějakých Němcích a že se o tom nebavíme. Bral jsem to tak, že oni po válce utekli a my se tam nastěhovali. Jedna z babiček přišla s rodinou do zařízeného: žila obklopená Němci opuštěným nábytkem, dekoracemi, co si nesměli odvézt, spala s rodinou v postelích, co nebyly jejich. Pro mě to byly vždycky přízraky. Byly to jakési kreatury, proto i postavy z *Musíš zapomenout na Johanna* nemají obličej.

### Kdy jste došel k rozhodnutí, že chcete téma umělecky zpracovat?

Když jsem zjistil, že docházelo k masakrům při odsunech, asi v roce 2010. Dřív se o tématu Sudet tolik nemluvalo, dnes se otevírá častěji. Dokumentoval jsem něco na tamních hřbitovech a objevil jeden evidentně dávno rozmlácený. Hodně mě to zasáhlo, koukal jsem na to asi hodinu a nemohl pochopit, jak ohromná nenávist musela způsobit takovou spoušť. Zjistil jsem, že v Sudetech zabili desítky tisíc nevinných lidí a najednou se přede mnou otevřela nová realita.

### Zjistil jste až v dospělosti, jak temnou historii má místo, ve kterém jste vyrostl?

Ano, a dokonce jsem se dozvěděl, jakou roli ve vysídlení hrál můj dědeček. Odvážel na nákladáku Němce a předával je Američanům. Byl členem Benešovy hradní stráže a pak odešel do pohraničí. Nebylo to tak, že by to přede mnou rodina tajila, ale kdo neví, že se má ptát, tak se neptá.

### Proč myslíte, že se o tom nemluví?

Člověk má tendenci se bránit, každé chce bejt dobrej, hodnej člověk. A když třeba jejich rodiče na odsunu participovali, když je tam něco sporného, maj tendenci to potlačovat. Stejně tak je to s národem jako celkem. Jako Češi se vždycky pasujeme do role obětí, což tak často bylo, ale jakmile ne, máme problém. To asi souvisí s nesebevědomím, sebevědomej člověk nemá problém uznat chybu.

### Vyřeší se to časem samo, nebo je zapotřebí otvírat diskuse třeba skrz umění?

Myslím, že obojí. Na určitých místech je to pořád živý. Když jsem *Johanna* vystavoval ve Stříbře, ze kterého pocházím, mělo tamní muzeum snad historicky nejvyšší návštěvnost. Místní byli hodně ostražití.

### A jak to ve Stříbře dopadlo?

Nakonec dobře. Nějak se to usadilo. Dnes mi lidi přijdou říct, že to vidí jinak, ale už mi nepíší, abych visel. Chodilo mi hodně „hezkých zpráv“. Před těmi deseti lety to bylo dost vostrý.

**Cyklus dvaceti fotek *Musíš zapomenout na Johanna*, který teď vystavujete v sobotecké spořitelně,**

### vznikl v roce 2013. Jak se debata kolem něj i reakce na vaši práci proměnily?

Téma se hodně otevřelo, debatuje se o tom, vzniká i víc uměleckých děl, který to reflektují. V předchozím projektu *Umění zabíjet* jsem přímo ukázal masakry, který spáchali Češi. Reakce byly extrémní, třeba od kamarádky, vnučky přeživší ženy z Lidic, která měla pocit, že pošlapávám památku její rodiny. Přitom to spolu nesouvisí. Lidi měli pocit, že obhajuju činy nacistů. Když jsem s projekty začal, vůbec jsme se nebavili o otázce viny, lidé ze Sudet mě obviňovali, že jsem si to vymyslel. Za tu dobu se společnost dost edukovala. Ani *Umění zabíjet* jsem nedělal se záměrem šokovat, sám jsem byl v šoku ze zjištění, že se ty masakry děly, a chtěl jsem, aby to všichni věděli. Myslel jsem, že budou vděční, a pak jsem se divil, že nejsou (smích).

### Měly projekty věnující se odsunu nějaký smiřující efekt i pro vás?

Určitě. Jeden z důvodů, proč jsem to dělal, bylo, že jsem sám neměl Němce rád. V pohraničí se tohle snad předává s mateřským mlíkem. Prostě se ví, že nemáme rádi Němce. Zpětně jsem zjistil, že je to založený na polopravdě, to mi vadilo, dnes už to vidím jinak.

## Nejen (F)AVU versus Sobotka

glosa ▲ Marie Ferynová

Pokud mě paměť neklame, až na několik subverzivních výjimek se výstavy na Šrámkově Sobotce v posledních letech (prvně jsem se festivalu zúčastnila v roce 2014) konaly v institucích k tomu de facto určených, ve kterých se něco takového očekává. Knihovna, Šolcův statek, fara, spořitelna. A vždy se tam také objevila díla formou či tématem poměrně nepřekvapující (aniž bych je tím chtěla kvalitativně hodnotit).

Proto s velkým povděkem přijímám, že v letošním programu má zastoupení například kolektiv Ekobuňky AVU či Lukáš Houdek se svou výstavou. O prvně zmiňovaném píše pochvalně Vojtěch Jandera tak, že se mi při popisu jejich intervence do města Sobotky vybavil Milan Kozelka, resp. výmluvný název jedné z jeho básní – *Země Tesca, domov hnůj*. A vzápětí hned báseň celá: „Zprzněný řeky tečou líně, / je ticho jako po pěšině. / V ráji kreténů pod Řípem / nevržem ani neskřípem.“ Dnes má pro změnu vystoupit audiovizuální tvůrce a performer Adam Tománek, pracující často s věcmi denní potřeby či naplňujícími základní životní „funkce“ (od bílé elektroniky po kanystry). Dle anotace s ním budou účastníci se lidé hledat na rozpáleném asfaltu útěšný stín.

O něco podobného se již v minulosti pokoušely někdejší členky přípravného výboru – a to skrze scénická čtení na nejrůznějších místech Sobotky; například na fotbalovém stadionu. Nicméně scénická čtení mají k intervenci do veřejného prostoru stále daleko – v takovém případě je totiž třeba alespoň minimálně atakovat hranice akčního umění. Nebýt jen vetřelcem „na cizím“, ale autorsky do onoho cizího vstupovat a proměňovat je. Uvědomovat si, co vše může znamenat dům, budova. Co



znamená, když se na dveřích fary objeví Černá madona čenstochovská s duhovou svatozáří. Je logické, že akční umění či performance se v poslední době stala přirozenou součástí (nejen levicových) demonstrací. V první řadě je efektní – a často i efektivní, jak svědčí například tvorba skupiny Ztohoven.

Případ Lukáše Houdka je zcela opačný. Autor se drží v tradičních výstavních prostorách s „tradičním“ médiem, totiž fotografií. Kdo jeho tvorbu ovšem jen trochu zná, ví, že je angažovaná prakticky ve všech ohledech – od výstavy *Výročí* či *Život snů* po performance na Mezinárodní den muzeí, kdy průvodce ve Veletržním paláci vyměnil například za dívky v hidžábech atd. Dlouhodobě také sleduje indické transgender lidi, resp. hidžry, je autorem podcastu o maskulinitě v gay komunitě s názvem *KULT*. Jeho soboteckou výstavu popisuje ve včerejším vydání Ondřej B. Vinš a v tom dnešním Lukáše Houdka pro změnu zpovídá Barbora Schneiderová.

Zkrátka to vypadá, že se Šrámkova Sobotka posouvá i v této oblasti. A je to velice dobře – se stoupající oblibou právě uměleckých intervencí a angažovaného umění by byla škoda, kdyby zrovna Sobotku tato vlna minula.

*Autorka je výborná houbařka.*



## **Bez urážky, moudrost**

Imprese ▲ Ondřej Chaloupecký

Líný, trochu těžký vzduch předznamenávající dešť na zahradě Šrámkova domu rozčísil nesmělý dotaz. „Je to nutné, ty mikrofony?“ Je. A pak přišel lehký šok. Básník, který do Sobotky přijel kvůli čtení až z Brna, v poslední době přestal věřit básnickému slovu. „Jako kdybych se s ním přestal identifikovat. Začal jsem cítit jakousi nezpůsobnost.“ Co teď?

Někteří autoři by možná bez větších emocí přečetli deset patnáct svých básní, několika větami by odpověděli na otázky moderátora Libora Staňka II. a zase by odjeli. Petr Veselý si ale soboteckého diváka váží a v osobní zpovědi, kterou z velké části vyplnil čas vyhrazený autorskému čtení, se mu ukázal jako upřímný, přemýšlivý a citlivý člověk a autor, kterému záleží na tom, aby čtenář/posluchač věděl, jak a proč se jeho verše rodily.

Na první pohled by se nedůvěra ve vlastní schopnosti mohla jevit jako slabost, když ale Petr Veselý nakonec

přeci jen některé své básně přečetl, ukázal, že právě v onom nesebevědomí je jejich síla a pod možná lehce nervózní slupkou se skrývají silné verše. Jak trefně shrnul Staněk: „Pokud čtete Petra Veselého, je vidět minimalismus a ostýchavost slova, potřeba vyjádřit jen to nejkondenzovanější, co má básník na mysli.“

*Autor by nepohrdnul dědečkovou kořalkou.*

## **Ano, krásně by tam bylo...**

Recenze ▲ Kateřina Prášilová

Rozhodnutí zařadit do programu Šrámkovy Sobotky cyklus scénických čtení s názvy volně souvisejícími s hlavním tématem daného ročníku festivalu považuji za veskrze dobrý nápad. V minulém roce bylo zábavné sledovat různost přístupů k volnému zadání, výběr textů i některá silná gesta (dodnes přemýšlím s Vojtou Bártou nad tím, co tají tající ledovce). Myslím ale, že letošní místně zakotvená čtení nezapočala zrovna šťastně.

Hřbitovní čtení zahájil černě oděný Jan Trč, který ve zběsilém slalomu mezi náhrobky a zákeřnými kořeny stromů stále znovu vysvětloval, jak krásně na sobotekém hřbitově je (a o tom žádná, kolega Vinš tam rovnou chtěl spočinout). Texty však mohli vyslechnout jen ti hbití a odhodlaní, neboť čtoucí protagonista před diváky upaloval téměř jako o život. V této fázi čtení jsem propadala skepsi, protože se zdálo, že jediné, co by mohlo lehce afektovaný průvodcovský výklad obohatit o jakési napětí či situaci, byl leda tak průjezd pohřebního vozu lokálních funérárních magnátů Krejčíkových. Naštěstí prohlídka hřbitova směřovala k zastavení na mýtině pod stromem, kde se zjevila druhá černě oděná performerka a spektrum textů, významů a pocitů se rozvíjelo. Bohužel, evidentně především kvůli nepřipravenosti tvaru, se performeré zadržovali a neslyšeli na sebe. Dialog, který se odehrával na ploše textů o marnosti života a nevyhnutelnosti smrti, plynul bez gradace. Těžko srozumitelný byl také jejich pohyb po prostoru, který často zůstával v rovině nejistého bloudění mezi dvěma řadami hrobů, místy doprovázeného popisnými gesty (v textu zazní, že ženy vše dělaly rukama, načež performerka poupraví konstelaci svíček na náhrobku). Když vše dospělo ke spravedlivé smrti, byl divákům očistný pocit upřen – performerka nás vyvedla za hřbitovní zeď. Jako největší problém vnímám neinvenčnost čtení – dvě temné postavy ironicky kontemplují nad zbytečností života a s vděkem padají do smrtelné náruče. Po loňském podzimním čtení na stejném místě si kladu otázku, zda vůbec hřbitov jako scénu využívat. Je prostě až příliš svůdný.

Rmoutí mě také kryptická prezentace všech letošních čtení. Co nás jednotlivé dny čeká? Těžko říct, program mlží. Kdo vlastně dnešní čtení připravoval? Byli to performeré? Byl to někdo úplně nepřítomný? S kým o tom mluvit a koho se ptát? S kým se potkáme na náměstí, nádraží či na lukách? A co na to Fráňa Šrámek? Pokud jste stejně zvědaví jako já, pojďte to zítra zkusit rozlousknout s Liborem Vackem.

*Autorka by všechny ty scénický čtení na hřbitově zakázala.*

## Skryté tváře Sobotky

Raportáž ▲ Vojtěch Jandera

Pondělní vlastivědná procházka napříč Sobotkou a její historií se ukázala jako vskutku vyčerpávající (nejen kvůli parnému odpolednímu počasí). Dynamické duo Olgy Bičišťové a Karola Bílka poodhalilo háv tajemství nad mnohými z historicky významných lokalit malebného městečka a prokázalo, že i malá města mají široké veřejnosti se zájmem o dějiny co nabídnout.

Putování po soboteckých pamětihodnostech započalo v pozdních odpoledních hodinách hned za branami zahrady Šrámkova domu u sochy sv. Jana Nepomuckého, kde Olga Bičišťová účastníkům vycházky poskytla vhled do dávné minulosti kraje po vzoru Karla Zemana a Josefa Augusty (no řekli byste, že na místě Humprechtu a Kosti se v druhohorním období nacházela sladkovodní jezírka obklopená subtropickým porostem?). Po zevrubném geologickém rozboru místního podloží, etymologickém bádání nad pojmenováním Sobotky a zamyšlení nad první písemnou zmínkou o městečku (skoro přesně před 700 lety!) se naše výprava vydala směrem k Malému náměstí, kde se ve středověku nacházela řada masných krámů. Zde se nám u první roubené chalupy dostalo z mého pohledu nejzajímavější informace komentované výpravy, a to konkrétně o specifitě zákloповých prken na obydlích tohoto typu (doporučuji projít všechny sobotecké roubenky a porovnat rozličná provedení záklopů).

Pokud jste si jako pravidelní návštěvníci Sobotky mysleli, že vás zde již nic nepřekvapí, měl bych na vás otázku. Věděli jste, že Sobotka v minulosti měla vlastní lázně? Odvažuji si tvrdit, že asi ne. Nacházely se konkrétně v nenápadném bíle omítnutém stavení hned vedle prázdninového domu K. V. Raise nedaleko Šolcova statku. K podobně překvapivým zjištěním jsme došli po celé trase naší cesty. Mimo zmíněných pamětihodností jsme navštívili taktéž prostranství před budovou spořitelny, památnou lípu u Králováčku, malebnou Černínskou ulici, Anenské náměstí, děkanskou cibulnu a zelnou zahradu (dnešní městský park za městským úřadem), oblast Šafranice, Maštálkův dům a náměstí Míru.

Celkový dobrý dojem z akce místy kazil pouze nadměrný hluk na několika zastaveních, což následně působilo komunikační problémy mezi přednášejícími a publikem (problém se týká především Olgy Bičišťové, kterou bych tímto rád vyzval k občasnému zvýšení hlasu, pokud si to situace vyžádá). Pokud čtenáře zajímají historické momenty, které změnilы tvář Sobotky, lze doporučit nahlédnutí do některé z publikací, na jejichž vzniku se podíleli zmínění průvodci. Po dnešní vycházce doplněné o recitaci i skupinové pění se skutečně nestrachuji o jejich kvalitu ani záživnost.

*Okolí Sobotky a Jičína si v autorově srdci vysloužilo zvláštní místo.*

## 17 pozastavení nad pondělním koncertem

Guerilla recenze ▲ Zahrada Šrámkova domu

„Já bych na tohle napsala extrémní hejt, ale pro mě je Sobotka koncert Tygroo, kdy můžu tancovat na zahradě, ale ne tohle, koncert vole na sezení pro starý. Tak jo, vodežeňte nás, mladý, to se děje teď. Důchodci si zpívají písničky pro děti. Když jsem tu byla poprvé, hráli tu Vložte kočku, a to pro mě byl ten nejlepší vibe léta. Ještě mi přijde trapný, že tě to nutí poklepávat si nohou, ale reálně se chceš střelit do hlavy. Takový primitivní melodie, že jo.“

„To je příšerná trapárna, ty vole, upocený takový. Já jsem toho Čadka neslyšel, slyšel jsem až ty poslední Prsa. Haha. Ale tohle, to je bída. Trapný.““

„Ale jako proč ne.“

„Na sílu rádoby vtipný texty, no.“

„Jejich současná jízlivost, že jim máš něco lajknout na Facebooku, to mi taky přijde trapný, dělá to tenhle a dělal to i ten před nim.“

„Tak jako já mám porovnání s Michalem Horákem z pátku, kdy byl na divadelním festivalu, ten kluk je báječněj, protože konečně zazpíval písničku Prsa. V pátek přšelo, tak se tam šli všichni schovat před deštěm. Nejdřív měl hrát vedle Klicperova divadla, potom hrál pod stanem. Takhle naživo to je bomba. Jsem fanoušek, yes. Horák bydlí u Hradce Králové, několik písniček o tom je. Ve Vysoký je jeho táta starosta. Třeba tři nebo čtyři písničky o tom jsou. Já jsem velkej fanoušek Pavla. On nazpíval nějaký písničky s Pokáčem, některý s Čadkem. On využil svoje videoklipy ke své závěrečné práci při magisterském studiu.“

„Já si myslím, že ten první, co hrál, byl šílenej shit. Ten druhéj, to je ještě horší.“

„Nemůžeš.“

„Já jsem stála ve frontě na pivo a začala jsem se bavit s týpkem, kterej mi řekl, že mě zná, protože jsem kdysi měla kapelu a viděl mě na podiu. A po půl hodině mi řekl, že tady vlastně vystupoval před půl hodinou. Ale já jsem ho neviděla, protože jsem uspávala dítě.“

„Ne každý může být Šrámek, ale je fajn mít pauzu.“

„Já bych na to mluvil moc poučeně. Mě strašně ovlivnilo, co psala Marie Feryna. A protože Horáka znám, ne – abych to zformuloval, každému je jednou dvánáct. Ale pak už ne a je to nepatřičné. Už vyrostl ze svých bot a je znát, že ho tlačí.“

„Violoncello je jeden z nejlepších a nejsexuálnějších nástrojů, který můžou být.“

„Mně to přišlo hrozně fajn, nevím, jestli jsem schopna intelektuálnějšího ponoru. Bylo to příjemný, já mám ráda autorský písničkáře. Předstoupit s vlastní tvorbou je nejmíň, protože to stojí odvalu, vystoupit takhle se svou vizí. A musej si to nějak obhájit a já myslím, že to zvládli. Z dramaturgického hlediska to bylo opravdu dobře zvládnuté. Jen bych osobně používala méně citoslovcí a zdobnělin.“

„Já jsem neslyšel tu první půlku. Co se týče toho druhého, byl to moc fajn dětskej koncert, škoda, že to nebylo ve dvě odpoledne. Nechápu, proč to bylo takhle večer jako hlavní bod programu.“

„Dobrý to bylo. Nejlepší byly *Prsa* za mě. To bylo to jediný, co jsem slyšel, než jsem sem šel. V prvním byly lepší texty, v druhým hudba.“

„Je to tuctový a nudný. Jakože nevím, co na to víc mám říct, no. Jako fakt Pokáč lite, no. Radost z toho rozhodně nemám. Prostě je to takovej střední proud, no. Ale až moc. I střední proud může bejt dobrej, ale tohle není ono. Je to to, co si pozveš na vesnici na tancovačku, aby si lidi trsli.“

„My jsme se dneska na workshopu u Romana Černíka bavili o tom, co se nám vybaví za hudební nástroj, když se řekne Sobotka. A my jsme řekli cello. Tak dneska přišlo cello.“

### **Samomluva**

66 slov ▲ Ondřej B. Vinš

Program našeho srdcového festivalu je bohatý a to je skvělé. Letos si však všímám (a zdaleka nejsem sám), že mezi jednotlivými jeho body jsou často velmi malé pauzy, v případě večerního programu dochází dokonce k tomu, že celá Šrámkovka poslouchá na zahradě klávesové juchando, zatímco poslechový pořad Radka Fridricha už dávno začal. Vzhledem ke kognitivnímu opotřebení je vůbec na pováženou dát rozhlasovou antologii na desátou večerní...

*Autor má radši hezký oči než prsa.*



## Postšrámek aneb Hrdličková, nikoli Milka

Seriál ▲ Marie Ferynová

Druhý díl seriálu o sbírce *Fráňa Šrámek* Fráni Šrámka si bude, jak název článku nasvědčuje, všímat především postavy Hrdličkové napříč celou knihou a všemi jejími texty. Jedná se o dosud nejvýraznější zmínku o této významné ženě autorova života v jeho vlastním básnickém díle. Je zde konkrétně jmenována, obsažena takřka v každé básni, což čtenářstvu správně sugeruje její osudovost nejen v oněch dosud utajených textech, ale i ve Šrámkově životě.

To, co asi každého na první pohled zaujme, je důsledné užívání jejího příjmení namísto křestního jména. Čteme-li sbírku pozorně, zjišťujeme, že takovéto užití má výsledků hned několik. Nejdříve nejspíš zapůsobí zcizující efekt, který Hrdličkovou začleňuje do pozadí vnitřního života lyrického subjektu, avšak tak, aby tato hned z onoho pozadí vystoupila a stala se aktivní hybatelkou několika málo dějových částí básnických textů. Hrdličková jako taková symbolizuje domov a možnost bezpečného návratu. Hned v prvním textu totiž Šrámek píše: „V pět jsem pln radosti poslouchal, / jak Hrdličková zatápí. / V chodbičce bouchla uhlákem a šramotila lopatou, / ale pak jsem hned slyšel další zvuky, ze kterých mě hřálo, / a nemusel jsem tím pádem ověřovat, jestli se / něco nestalo.“ Náhlý autorův patos je však o pár veršů dále utišen návratem do reality, která je ovšem stále jaksi něžná: „Tak už vstávej, dědku, zvolala Hrdličková a zabušila na uhlák! / ... / Nevyskočil jsem, / ale / ... / ... / ... / ... / vylétl z peřin, až se vyděsila! / U stolu nad hrnečkem kávy a nad bábovkou jsme to všechno probrali.“ Jak je patrné z rozmáchlého až prozaizovaného volného verše, nejde tak o žádný náhlý výtrysk milostného citu, ale právě o onu jistotu a stálost konkrétního mezilidského vztahu.

Opodál však, a to konkrétně na straně třicáté, se Hrdličková mění v postavu, která dokáže přimět pozorovatele k až extatickému vytržení: „Hrdličková má tao, / je to tao, / které nemohu pojmenovat, / protože to by nebylo to / pravé tao. / Ale má ho, / i nádobí s ní spolupracuje / když vaří...“ Pevně vládne domovu: „Čtyři kroky sem, / dva támhle, dva tři tady. / Nakopnout kocoura, aby se neválel, / mouchu nechat kroužit kolem hrnečku, / ale nikdy spadnout! / Slunce zasvítit / do síně, / když si dělá poznámky k hospodářství / a domácnosti. / Ano, Hrdličková má tao. / Kdybych na ni ale / udeřil s otázkou, / nepřiznala by se. / Ale má ho!“ Na tehdejší dobu je to možná překvapivé, tedy ve smyslu užití tohoto rozměru pro postavu básní, ale Hrdličková je i zde feministická, což nakonec ovšem odpovídá mimoliterární realitě. Hned o dvě strany dále Šrámek popisuje, jak se postaral o věci okolo hospodářství, včetně detailů jako bublající konvice, nicméně vše Hrdličkové zamlčuje a sklízí tak její údiv. Ano, je to sice mužský pohled, ovšem na danou dobu poměrně nevídaný. Ke konci knihy je pak Hrdličková velmi důležitou postavou v útoku na sídlo místního gestapa. To ona „neomylně vedla stroj“ po kolejích... až do kanceláře. To ona byla postavou, která úspěšně zařídila likvidaci celého onoho sídla.

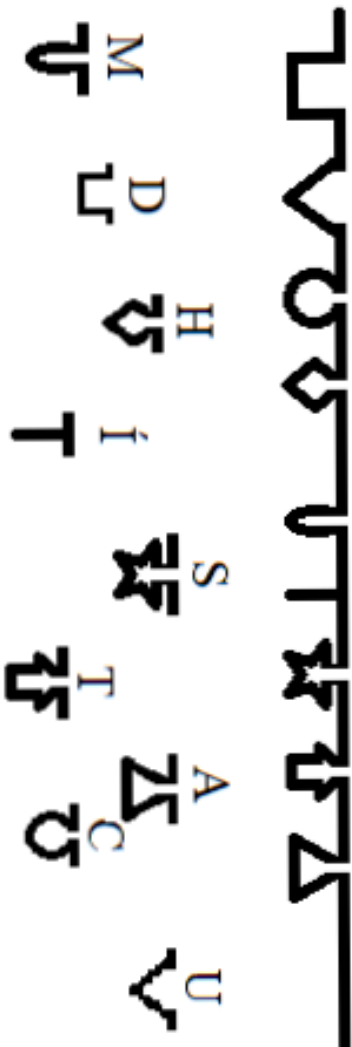
Jestliže pak poslední báseň sbírky, která – odlišná od zbytku sbírky – působí jako ohlédnutí Fráni Šrámka za celým životem, končí vyznáním Hrdličkové, nejedná se vzhledem k výše zmíněnému o nic nečekaného: „A kdykoli bude třeba, posadíme se s Hrdličkovou ke stolu, / a bude to zpět a bude toho víc. / To všechno bylo. / To všechno, / Hrdličková, / je a bude.“ Ačkoli je její jméno mimo Sobotku a literárněvědné kruhy často a krutě opomíjeno, tak zde jí Šrámek věnuje to nejcennější, co může – sebe a své dílo. Vedle tíhy těchto veršů pak působí báseň *Splav* jako text, který se v milostnosti drží velmi zpátky. Ostatně – kolik je mezi těmito dvěma básněmi uplynulých let!

*Autorka by chtěla Hrdličkovou potkat v lukách, snad by ji tím Hrdličková zabila.*

## Raport! dětem

Křížovka ▲ Redakce

Malý Fráňa při procházce lesem okolo Humprechtu našel na kameni vytesané zvláštní znaky. Pomůžeš mu rozluštit, co znamenají? Dosad' písmena nad jednotlivými tvary na správná místa a dozvíš se tajenku: „Genus loci“ v překladu znamená ...



**Raport! jde s dobou!**

Experiment ▲ Redakce prostřednictvím OpenAI

Následující text vznikl díky volně přístupnému rozhraní umělé inteligence (AI) ze stránky openai.com. Je lepší člověk, nebo neuronová síť? V poslední rubrice si neklademe za cíl odpovědět na tuto čím dál palčivější otázku, jen chceme prozkoumat možnosti a limity počítačem generovaných textů. Třetí zadání znělo: Napiš humornou historku o tom, jak se Fráňa Šrámek vracel opilý z pivnice u Járy Pospíšila a potkal Kofru s tučňákem.

Kofra s tučňákem se potkala s Fráňou Šrámekem, který se vracel opilý z pivnice u Járy Pospíšila.

„Co to máš za zvíře?“ zeptal se Fráňa.

„To je moje tučňák,“ odpověděla Kofra.

„A co děláš s tučňákem?“ zeptal se Fráňa.

„Já ho chovám,“ odpověděla Kofra.

„A co s ním?“ zeptal se Fráňa.

„No, já ho krmím, čistím ho, nosím ho na procházky...“

„Aha,“ řekl Fráňa, „a kam ho nosíš na procházky?“

„No, obvykle na ZOO,“ odpověděla Kofra.

„Aha,“ řekl Fráňa, „a proč?“

„No, protože tam jsou tučňáci,“ odpověděla Kofra.

„Aha,“ řekl Fráňa, „a co dělá tučňák v ZOO?“

„No, kouká na ostatní tučňáky,“ odpověděla Kofra.

„Aha,“ řekl Fráňa, „a proč?“

„No, protože jsou to jeho kamarádi,“ odpověděla Kofra.

**RYZE AVANTGARDNÍ PRAVIDELNÁ OBČAS RÝPAVÁ TISKOVINA!**

Redakce: Marie Ferynová, Jan Henyš, Ondřej Chaloupecký, Vojtěch Jandera, Vojtěch Kouřil, Klára Krásenská, Laura Makovičková, Kateřina Prášilová, Eliška Rybová, Martina Rybová, Barbora Schneiderová, Ondřej B. Vinš

Všechny fotografie tohoto obšťastníku s láskou fotografuje

© Martin Cáb a příp. kdo se nachomýtne

Vychází v Sobotce během 66. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka.

Cena 15 Kč.

Vydává spolek SPLAV!,

U Studánky 5, 170 00 Praha 7,

IČ 26674122. MK ČR E 15812

Časopis *Raport!* vychází za finanční podpory Státního fondu kultury.

**raport.redakce@gmail.com**

CC BY-NC-ND 4.0